

Index závislosti

V souvislosti se stárnutím populace se hodně hovoří o prognózách věkové struktury obyvatelstva nebo o tzv. stromech života či věkových pyramidách. Méně se pak zmiňuje index závislosti, tedy poměr ekonomicky aktivního obyvatelstva k ekonomicky neaktivnímu. Jde tedy o základní ukazatel, který nám přibližuje, kolik lidí bude muset platit na důchody, zdravotní péči či sociální zabezpečení.¹

■ **Text: Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA,**
prezident APSS ČR a EAN

Obecně víme, že zatímco v roce 1990 připadalo na jednoho ekonomicky neaktivního seniora 6 ekonomicky aktivních jedinců, v roce 2000 to byli již pouze 4.

Jaký je současný stav nejen v ČR, ale i v jednotlivých evropských zemích, a hlavně jaká je prognóza do roku 2060 a 2070, ukazuje tabulka z rozsáhlé zprávy Evropské komise – European Ageing Report 2018.

Evropská projekce tedy říká, že tento index závislosti významně vzroste. Konkrétně vzroste poměr osob starších 65 let (tedy ekonomicky neaktivních²) k celkovému počtu ekonomicky aktivních osob o 21,6% – v r. 2016 činil tento poměr 29,6% a v r. 2060 bude tato hodnota již 51,2%.

To znamená, že zatímco nyní připadá na každého ekonomicky neaktivního člověka 3,3 ekonomicky aktivního, v roce 2060 bude tento poměr zhruba 1 : 2.

Přehled nám ukazuje ale ještě jiné parametry. Jeden je zaměřen na osoby starší 80 let, tzn. osoby, které budou ve většině příjemci formální či neformální dlouhodobé péče. Zde je nárůst nikoliv dvojnásobný jako u osob 65+, ale téměř trojnásobný.

Poslední parametr je poměr celkově ekonomicky neaktivního obyvatelstva (tedy i dětí ve věku 0–14 let). Zatímco nyní je tento poměr 53,2%, tedy na jednoho ekonomicky aktivního připadají dvě osoby ekonomicky neaktivní, v r. 2060 bude tento poměr 79,5%.

Česká republika vykazuje v prognóze r. 2060 horší hodnoty než většina evropských zemí. Je to dáno skutečností, že zá-

Demographic dependency ratios, 2016–2070 (%)

	Old-age dependency ratio (65+/15-64)			p.p. change	Very old-age dependency ratio (80+/15-64)			p.p. change	Total dependency ratio (0-14 and 65+)/(15-64)			p.p. change
	2016	2060	2070		2016-70	2016	2060		2070	2016-70	2016	
BE	28.4	43.5	45.2	16.7	8.5	16.9	18.4	9.8	54.7	71.0	72.5	17.8
BG	31.5	63.0	56.2	24.7	7.2	24.6	26.8	19.6	52.9	89.3	81.6	28.7
CZ	28.1	55.7	49.7	21.6	6.1	22.9	23.3	17.2	51.6	83.6	75.6	23.9
DK	29.5	45.0	50.2	20.8	6.7	17.1	18.9	12.1	55.5	71.2	77.7	22.2
DE	32.2	55.1	55.9	23.7	8.9	21.4	24.1	15.1	52.3	79.9	81.0	28.7
EE	29.7	55.7	52.7	23.0	8.1	20.9	24.9	16.9	54.6	83.2	79.0	24.4
IE	20.9	44.2	41.2	20.4	4.9	18.7	19.0	14.1	55.4	75.4	70.2	14.9
EL	33.4	67.2	63.1	29.7	10.3	32.7	31.0	20.7	55.8	89.6	86.0	30.2
ES	28.6	53.2	46.6	18.0	9.2	26.9	22.4	13.1	51.5	81.8	75.3	23.8
FR	30.4	43.3	44.8	14.4	9.4	19.0	18.9	9.5	59.8	73.0	74.6	14.8
HR	29.3	53.7	56.2	26.9	7.5	20.3	23.3	15.9	51.5	77.0	80.0	28.5
IT	34.5	61.0	60.3	25.8	10.5	28.4	26.8	16.3	55.6	83.3	83.5	27.8
CY	22.2	55.7	61.0	38.7	4.9	18.2	25.4	20.5	45.6	75.9	81.7	36.1
LV	30.5	65.2	53.8	23.3	7.9	25.0	27.3	19.5	54.2	97.1	81.8	27.7
LT	29.0	63.9	53.1	24.1	8.1	25.7	24.9	16.8	51.2	94.4	79.3	28.1
LU	20.6	44.6	48.9	28.2	5.8	16.2	19.5	13.7	44.3	69.9	74.9	30.6
HU	27.5	53.2	52.0	24.5	6.4	21.6	22.0	15.5	49.1	79.8	78.6	29.5
MT	29.1	53.9	55.8	26.6	6.4	20.1	24.3	17.9	50.6	80.5	82.3	31.7
NL	28.1	44.3	48.4	20.3	6.8	17.5	18.7	11.8	53.2	70.7	76.1	22.9
AT	27.6	51.3	54.4	26.9	7.4	19.3	22.3	14.9	48.8	75.6	79.2	30.4
PL	23.7	64.9	62.2	38.5	6.1	24.4	30.3	24.2	45.6	90.3	86.7	41.1
PT	32.1	64.9	67.2	35.1	9.3	30.2	29.8	20.5	53.6	85.8	89.7	36.2
RO	26.3	56.7	52.8	26.6	6.4	23.3	24.4	18.0	49.1	84.7	80.8	31.7
SI	28.1	55.0	50.2	22.1	7.6	23.4	23.8	16.3	50.5	82.0	76.5	26.0
SK	21.0	59.4	56.8	35.8	4.5	22.3	26.2	21.7	42.9	85.6	82.7	39.7
FI	32.8	49.7	52.0	19.1	8.3	18.8	21.7	13.5	58.7	75.9	78.3	19.5
SE	31.6	42.7	43.2	11.6	8.1	15.7	17.5	9.4	59.5	73.0	73.0	13.5
UK	27.9	43.5	46.0	18.0	7.5	16.5	18.5	11.0	55.4	71.2	73.7	18.3
NO	25.2	44.1	47.2	22.1	6.4	16.5	18.7	12.3	52.3	71.1	74.6	22.3
EA	30.9	52.3	51.8	20.9	9.1	22.7	22.6	13.6	54.3	78.5	78.4	24.1
EU*	29.6	51.6	51.2	21.6	8.3	21.6	22.3	14.0	53.5	78.2	78.0	24.6
EU27	29.9	53.1	52.2	22.4	8.4	22.5	23.0	14.6	53.2	79.5	78.9	25.7

Source: Commission services, Eurostat 2015-based population projections.

padní Evropa je trochu starší než ČR, tedy tyto země dosáhnou kulminačních hodnot dříve než Česká republika. Takže jedinou

dobrou zprávou pro nás je, že budou nuceny přistoupit k zásadním řešením a rozhodnutím o něco dříve než my.

¹ Toto by neplatilo v systémech, kde je dlouhodobá péče či důchodový systém fondový pojistný systém, tedy kde si každý na tyto výdaje ušetřil během aktivní části svého života. Jedná se však o velmi okrajový jev.

² Přesto, že věková hranice odchodu do důchodu se v jednotlivých evropských zemích liší, byla použita jednotná hodnota 65 let jako hranice konce ekonomické aktivity.

³ Maximálního podílu osob starších 65+ na ostatním obyvatelstvu v posuzovaném období 2016–2070.